

Tímár Máté: Kutyahűség

Az öreg Simon Antal tulajdonképpen nem akarta a kiskutyát. Vándormadár a hevesi ember, csak a tele a szülőfalujáé, mert, ahogy kékes-ezüstös párát lélegzik a nyújtózkodó koratavaszi föld, megcsörgeti a dinnyemagos zacskókat, összekészíti a szerszámait, és szárnyára kél, mint a fecskék meg a gólyák. Hol Békésbe, Szolnokba, Bácsba, hol Szabolcsba, Csongrádba, olykor Tolnába, Somogyba, Zalába is, csak éppen Hevesbe nem, mert ott amúgy is túl sok a dinnyés. Minek ehhez a vándormadár élethez kutya?

Az a kis jószág mégis nagyon hamar a vén Simon Antal szívébe lopta magát...

Pisti, az unokája hozta az iskolából, ahol egy forintért meg egy fél rádió-fejhallgatóért cserélte nem sokkal az őszi hazaszorulás után, s kicsit szepegeve állt meg vele morcos szavú, lágyszívű nagyapja előtt.

- Ugye, apó, megtarthatom?

A vénember összevonta a szemöldökét.

- Minek? Mit csinálunk véle a nyáron, ha a Kőrösök közé telepedünk? Te is utánam könyörögsz, ha készbe teszed az iskolát. – S enyhébb lejtésű rábeszéléssel: - Vidd inkább vissza, ahonnét hoztad.

A kis, tarka, korcs kutya nyüszítve lapult a hangos beszédre, amire azóta kapott rá Simon Antal, amióta a felesége megsüketült. Vékonyka farkával reszketve verdeste a földet, a füle esetlen lógott, s a két szemében alázatos óvatosság fészkelte, simításra-rúgásra készen.

- De hiszen már nevet is adtam neki! – ácsingózott a gyerek. – Sajónak hívják, mert, hogy máma azt tanultuk, e mellett a folyó mellett verte meg a magyarokat Batu Kán serege.

Nagyapó eltöprengett. Okos ez a kis fattyú. Kései napsugár az öreg életében. A gyermekei Pestre, Egerbe, Debrecenbe szakadtak, ennek az anyja autóbuzskalauz, amióta ott hagyta az ura, nem ér rá törődni véle. Maguknak valók mindahányan. Autó az kell, motorcsolnak az kell, gyerek nem. Így került hozzájuk ez az egy szem unoka. Minek szegné hát ezzel a kiskutyával a kedvét?

Arca vonásai nem idomultak még hozzá a belső engedékenységhöz, s ezért mind a két kérelmező csatasorba lépett.

- Száz forintom van az iskolatakarékban, nagyapó – alkudozott Pisti. – Szívesen odaadom a Sajó kosztjára...

A kiskutya hason csúszott a nagy csizmák felé, ő a hűség mozdulataival beszélt...

- Jó, hát nem bánom, de a nagyanyádat te vedd le a lábáról...

Nagyanyó se volt keményebb szívű, csak más szövőszéken szőtte a sors. Amióta sztrájkolt a hallása, azt hitte mindenki a háta mögött beszél, s emiatt örökké védekezően morgott az orra alá.

- Némelyik embernek csak feje van, de belül üres – litániázott a Sajó fölött. – Meghagyják az állatot, de a világ bitangjára. – S mert a gyerek arcul csókolta, az eb megnyalta a kezét, mindjárt nem akarta az általa megmocsokolt emberfajtához tartozni. – Hozd ide a csempetányért, adok neki levest. Az üres cukrosláda lesz a szállása, itt a konyha sarkában, mert a nyárvégi kutya szűköli a telet.

Így került a Sajó a házhoz, s mert az ösztöne azt súgta, úgy próbált lakbért fizetni, ahogy tudott. A játék óráiban Pistivel szaladozott a labda után, megugatta azt, aki elvette tőle,

iskolaidőben nagyapót kísérgette, s ha nagyanyóval kettesben maradt, nemcsak szűkülve, hanem szoknyájának rángatásával is jelezte, ha valaki bebocsátásért kopogtatott.

Nem volt ez ingyen. Megrövidültek miatta a macskák, a legízesebb falatok fele levándorolt az asztal alá, sőt még vetélkedtek is némán, ki legyen a jobb hozzá.

Az öregember nehezen viselte a néma, téli magányt. Ha költözhetnékje támadt, végül azt is a kiskutyának mondta el, amikor elunta a nagyanyó „Mit mondtál?”-jait, úgy se foroghatott örökké, hogy látszódjon a szája, a Sajó pedig mindig hegyezte a szóra a fülét a lába között. Igaz, hogy felelni nem tudott, de úgy nézte, mint az Istent, s ezt elfogadhatta helyeslés gyanánt.

A tél derekára már egész szakelódásokat tartott neki...

- Hidd el, Sajó, a dinnyesség is szakma, ha nem is tartják annak – magyarázta szellőztetve a vetőmagos zacskókat, nehogy beléjük fészkeljen a penész. – Melegágyba ültetni, palántázni, kapálni, kacsolni, ha kell, füstölni a fagy ellen, az érettet az éretlentől megkülönböztetni. Nemcsak úgy van az, hogy belé a bicskát, meg kell viaskodni addig...

A kutya aprókat szűkölt, vagy a lába szárához döntötte a fejét, mintha azt mondta volna: „Így igaz ez, öreg gazdám! Ha hatalmam lenne hozzá, királlyá tennélek a dinnyések fölött!”

Persze, hogy az együttérzés újabb monológot ért.

- Jó, hogy vagy, Sajó. Mire megvénül, magára marad az ember. Mindenki a maga csordajárását járja, s az öreg szülő legfeljebb évi egy látogatást, ha megérdemel. – Megsimogatta a kutyát. – Ugye, te akkor is megmaradsz, ha Pisti is elrepül?

Az unoka elunta a külön kártyajátékot, kioldta hát a zsákokat.

- Ez nem igazság, nagyapó. Én fizettem a forint meg fél pár fejhallgatót a Sajóért, s maga mégis elcsábítja tőlem...

- Te is elférsz kettőnk között – mosolygott szomorúan nagyapó. – Ha pedig azt sérelmezed, hogy iskoláztatom, tanítsd meg az egyszeregyre meg a mohácsi vészre.

Ezen már jót kacagtak mindketten, s a békesség helyreállt, hiszen a gyerek is szerette öregapját...

Mire riadózott a tavasz, a magoszacskók a zsákba s a szerszámokkal együtt a tehergépkocsira kerültek, már annyira része lett az életünknek Sajó, hogy nagyapó nehezen vált meg tőle. A vezetőfülkéből is kiszállt megsimogatni. Sajgott a szíve. Vitte volna szívesen, de mit szól hozzá a gyerek, akit még tartóztat az iskola? S ha Pisti utánajön a vizsgák után, egyedül hagyhatják nagyanyót ebben az üres házban, amikor úgy érzi, ki is mondta, hogy házörzöcímborát talált a Sajóban.

- Maradj hát, jó kis kutyám – búcsúzkodott a szűkülő ebtől, és a szemére húzta a kalapját, rejtse a rejtenivalót.

Megérkezve a Kőrösök mellé, melegágyat készített, palántált, kapált, viaskodott az árvasággal. Várta a vizsgák terminusát, az unokáját, mert azt hitte, mindaz a szokatlan magány, ami a tétlen télből a tevékeny tavaszba utánaköltözött, egyedül a gyerek miatt szomorítja estefelé. És az öregség okából, mely az elmúlásnak kiszolgáltatja az embert. Markolászta az élet kegyetlen össze, ami a tavaszban is ősz marad, százegyszer is búcsút vétet az Isten szép világától, fájdalmas elmélázások jó borsos árán.

Jól futott már a dinnyeinda, amikor megjött Pisti. Híreskedett a kitűnőivel, elmondta az otthoni újságokat, éjjel testével melegítette a kihülő öreg csontokat. De a magány

mégiscsak magány maradt. Ekkor döbbsent rá, hogy az a semmi kis teremtmény, a Sajó is része lett az életének, és ezt a rendeltetést nem töltheti be.

- Hát a kutya nem keresett? – kérdezte az emberpalántát.

- Dehogynem, a szomszéd dombon megtalálta a rossz kalapját, és azóta mindig azon alszik.

- Hát anyád vagy valamelyik nagybátyád nem írt?

- Nem...

- Na, látod?!

Néhány nap múlva reggel megbotlott valamiben a földbe vájt kunyhó ajtajában, és a szőrös valami nyüsztő kutyasírással felsírt. A Sajó volt gubancosan, csont-bőr soványan, az étlen-szomjan megtett sok kilométerrel a háta mögött.

Lehajolt hozzá, megsimogatta, tejjel etette, s amikor felerősödött, értelmével lépett át a hűsége fölött.

- Vidd vissza öreganyádnak, kisfiam – indította útnak a gyereket. – Mi csak megleszünk kettesckén, de öreganyád...

A gyerek kedvetlenül visszavitte a kutyát, s ezzel megkezdődött a Sajó irdatlan odüsszeája, ami egészen az idei nyárig tartott. S itt már az írónak is elő kell lépnie az írás mögöl, még a szerkezet rovására is, hogy érzélgősségmentes befejezéssel szolgálhasson.

Valahol Túr és Kevi között – nem figyeltem a határjeleket – elromlott a gépkocsink. Éppen egy dinnyetábla szélén. Vödörnyi dinnyék sorakoztak a dűlő hosszában. A nap hevesen sütött, a látvány és a szomjúság szövetségre léptek bennem, hogy tolvajlásra biztassanak. Szerencsére nem messzire látszott a kontyos kunyhó, egy gubancos kutya jelzően ugatott előtte, így inkább odamentem, hogy a hetedik parancsolat szűzen maradjon tőlem.

A kontyos előtt Matuzsálem-korú öregember, nem sokkal fiatalabb nénike, egyensapkás diákfiú üldögélt, s egy hangon csitították, amikor a bozontos szőrű kutya rám rohant.

- Csiba, te Sajó!

Köszöntem, kértem a dinnyét, s talán térülök is vele azonnal, ha valamiféle akkora összetartozást nem érzek, ami mellett nem lehet elmenni kíváncsiság nélkül.

- Szép kutyájuk van – mondtam, hogy mondjak valamit.

- Brigitte Bardot a szép, ez jó – helyesbített a gyerek.

- És hűséges, olyan hűséges – és tette hozzá a nagyapa -, amilyen hűség csak a mesében hihető. A Sajó meséjében...

- Nem mondaná el, bátyám?

- Ráférne erre az egymást marcangoló emberi gyülekezetre.

Bevezetett a földbe mélyített kunyhóba, a mamóka dinnyét szeletelt, a fiú hóna alá kapott egy dinnyét, s a sofőrnek vitte, én pedig meghallgattam ennek a történetnek az elejét, melynek végét a hitelesség kedvéért, íme, az öreg Simon Antal szájába adom.

- A gyerek hazavitte, de két hét múlva újra visszajött. Megkö9tötték, elrágta a kötelet, láncra verték, addig vonta a fejét, míg a bőre meg a szőre árán kibújt a hurokból. Bezárták, nem evett, nem ivott, s így ment ez hét alkalommal. A végén már vissza se küldtem. „Hozzuk el nagyanyót is” – okosított az unokám. Ez is lett a vége. Bezárták a házat, a baromfit eladták, s idejöttek hozzám. Azóta hét esztendeje így vándorolunk, két vénember, egy vénülő kutya

meg a diák unoka, aki most érettségizett és egyetemre készül, ahol kertészetet tanul. Van mindenünk és azt mondhatnám boldogok is vagyunk.

Az extrém történet kíváncsiságra csiklandozott...

- S úgy gondolja bátyám, hogy ezért a Sajót illeti hála?

Az öregember a motyogó anyóra, az újabb dinnyével belépő unokára nézett, s a vén Sajó morogni kezdett a földbe vert karókra ácsolt asztal alatt hasalva.

- Nem, uram vagy elvtárs, nem tudom, hogy tiszteljem, nem a kutya, hanem a hűség miatt. Az ember legyen hűséges a munkájához, a családjához, az embertársaihoz, a földhöz, amelyen él, és akkor kibír mindent, ami a létező világon rászakad. De nézzen körül mit lát. Autó, tévé, könnyű élet, mégse nyugodt az emberiség, nyugtalan, mint a lázas beteg, mert hiányzik a szívéből a hűség.

- A kutyahűség?

- Mit mondott? Szomjas? – kérdezte az anyó, tölcsért formálva süket füle elé.

- Nem, köszönöm.

- Ha egymástól büszke, az oktalan állattól is tanulhat az ember – mondta Anti bácsi, s elhallgatott, mint akinek nincs több mondanivalója.

Visszafelé az autóhoz – ahol Pisti téblábolt a sofőr mellett – azon gondolkoztam, hogy a hűség valóban nagy dolog. Persze van nagyobb is, a munka, a szeretet és a békesség, de ezek mindnyájan a hűség termőföldjében palántálhatók. Pest felé suhanva, egy történet is a fejembe ködlött. Valahol Olaszországban néhány esztendő előtt szobrot emeltek egy kutyának. Tíz esztendeig mindennap kíváncszorgott a vasúthoz, várta a gazdáját, akit Olaszországba meghalni küldtek az emberek. Ott is pusztult el a pályaudvar előtt, hűséges várakozásban.

Ha az a hűséges eb márványt érdemelt, nyilván Sajó is megérdemli ezt az írást...

Megjelent: Kutya. 1988. 8. szám p. 6-7.

Kutyahűség. Budapest, 1981. p. 226-232.